Türkçe Öğretmeni Adaylarının Cahit Sıtkı Tarancı'nın Çocukluk Adlı Şiirinin İçeriğine Yönelik Çözümlemeleri

Dr. Öğr. Üyesi Serdar Derman

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6209-0249>

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı, Konya – TÜRKİYE

Makale Geçmişi

Geliş: 27.04.2020

Kabul: 11.06.2020

On-line Yayın: 25.06.2020

Anahtar Kelimeler

Şiir Çözümlemesi

Türkçe Öğretmeni Adayları

Cahit Sıtkı Tarancı

Araştırma Makalesi

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.43792>

Öz

Bu çalışmada Türkçe öğretiminin temel yaklaşımı olan metne dayalı öğretim ilkesi çerçevesinde, Türkçe ders kitaplarında sıklıkla yer alan Cahit Sıtkı Tarancı'nın "Çocukluk" adlı şiirinin içeriğine yönelik olarak Türkçe öğretmen adaylarının çözümlemeleri incelenmiştir. Türkçe öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının derslerde kullanabilecekleri metinleri nasıl anlamlandırdıklarına ilişkin verilerin ortaya konulması hem öğretmen yetiştirme sürecindeki aksaklıkların giderilmesi hem de öğretimin planlanması açısından büyük bir önem arz etmektedir. Nitel esaslı betimsel yapıdaki bu çalışma 2016-2017 akademik yılı güz yarıyılında Anlama Teknikleri II: Dinleme Eğitimi dersini alan 85 Türkçe öğretmeni adayı ile yürütülmüştür. Veriler söz konusu metni çözümlemeye yönelik olarak öğrencilere yöneltilen 4 soruya verdikleri yazılı cevaplar yoluyla elde edilmiştir. Araştırma kapsamında öğretmen adaylarına yöneltilen sorular şunlardır: 1. Çocukluk adlı şiirin bağlamına göre Affan Dede şiirde neyi ifade etmektedir? 2. "Sattı bana çocukluğumu" ifadesini şiirin bağlamına göre açıklayınız. 3. Şiire göre çocukluk nedir? 4. Şiirin teması nedir? Öğrencilerden toplanan verilerin çözümlemesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada Türkçe öğretmen adaylarının şiirin temasına ve şiirde yer alan ifadelerin anlamına yönelik görüşleri başlıklar hâlinde sunulmuştur. Çalışmada sonuç olarak Türkçe öğretmeni adaylarının tamamına yakınının şiirin temasını bulmada oldukça başarılı oldukları, çocukluk kavramını Cahit Sıtkı Tarancı'nın şiirde vurguladığı şekilde anlamlandırabildikleri, şiirin anahtar ifadelerinden biri olan "sattı bana çocukluğumu" ifadesini doğru anladıkları söylenebilir. Bunun yanında Türkçe öğretmen adaylarının şiirde geçen Affan Dede imgesini doğru yorumlamada beklenen performansı ortaya koyamadıkları görülmüştür.

Atıf Bilgisi / Reference Information

Derman, S. (2020). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Cahit Sıtkı Tarancı'nın Çocukluk Adlı Şiirinin İçeriğine Yönelik Çözümlemeleri. *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, Number: 80, Summer, p. 49-70.

Poem Analysis Conducted By Prospective Teachers of Turkish on Cahit Sitki Tarancı's "Childhood"

Asst. Prof. Dr. Serdar Derman

Necmettin Erbakan University, Ahmet Keleşoğlu Faculty Education, Department of Turkish Education,
Konya – TURKEY

Article History

Submitted: 27.04.2020

Accepted: 11.06.2020

Published Online: 25.06.2020

Key Words

Poem Analysis

Prospective Teachers of Turkish

Cahit Sitki Tarancı

Abstract

In this study, the analyzes of Turkish teacher candidates for the content of the poem "Childhood" of Cahit Sitki Tarancı, which is frequently included in Turkish textbooks, within the framework of the text-based teaching principle, which is the basic approach of Turkish teaching, was examined. Revealing the data about how Turkish teachers and prospective teachers make sense of the texts they can use in the lessons is of great importance in terms of both eliminating the problems in the teacher training process and planning the teaching. This qualitative descriptive study was carried out with 85 Turkish teacher candidates who took the Comprehension Techniques II: Listening Education course in the fall semester of the 2016-2017 academic year. The data were obtained through written answers to 4 questions addressed to students to analyze the text in question. The questions posed to prospective teachers within the scope of the research are as follows: 1. What does Affan Dede mean in the context of the poem named Childhood? 2. Explain the expression "sold me my childhood" according to the context of the poem. 3. What is childhood according to poetry? 4. What is the theme of poetry? Content analysis method was used to analyze the data collected from students. In the study, the opinions of the Turkish teacher candidates regarding the theme of the poem and the meaning of the expressions in the poem are presented in titles. As a result, it can be said that almost all of the Turkish teacher candidates are very successful in finding the theme of the poem, they can understand the concept of childhood as emphasized in the poem by Cahit Sitki Tarancı, and they understood the phrase "sold me, my childhood" correctly. In addition, Turkish teacher candidates were found to be unable to demonstrate the expected performance in interpreting the image of Affan Dede in poetry.

Research Article

DOI:

<http://dx.doi.org/10.29228/JASSS.43792>

Giriş

Türkçe öğretiminde metin temelli öğretim yaklaşımı, geçmişten günümüze öğretim faaliyetlerinin odağı olmuştur. Temel dil becerilerinin öğretiminde hayali, soyut bir öğretim anlayışı yerine metinlere dayanan, metin merkezli öğretim etkinlikleri Türkçe dersi öğretim programlarının ve bu programların yansıması olarak görülen ders kitaplarının ana unsurunu oluşturmaktadır. Türkçe Öğretim Programı'nda "Türkçe dersinde temel dil becerilerinin kazandırılmasında metinlerden yararlanılır (MEB, 2018: 16)." ifadesi yer almakta, bunun yanında metin türleri ve metin seçimine yönelik ilkeler açıklanmaktadır. Programda metin öğretimi anlayışı yerine metinle öğretim anlayışının esas alınması gerektiği de vurgulanmaktadır. Cumhuriyet Dönemi Türkçe dersi öğretim programlarında ders kitaplarında yer alacak metinlerin niteliği ve özellikleriyle ilgili kapsamlı açıklamalar yer almaktadır.

Alanyazında Türkçe öğretim programlarına ve ders kitaplarında yer alan metinlere dayalı olarak öğretim, çocuk edebiyatı ve öğrenme alanlarına yönelik birçok akademik çalışma yer almaktadır. Bu çalışmaların bir kısmı Türkçe öğretiminde metinlerin önemine ve seçimine vurgu yaparken (Karakuş, 2012; Güneş, 2013, Coşkun ve Taş, 2008; Derman, 2011) bazıları metinlerin içeriklerine ve kullanımına (Dilidüzgün, 2004; Sinan ve Demir, 2011) bazıları metinlerin çocuk edebiyatı ilkelerine uygunluğuna (Carlı, 2015) bazıları da ders kitaplarında yer alan metinlerin değerlendirilmesine (Baş, 2003; İşcan, Efendioğlu, Ada, 2007; Özbay ve Çeçen, 2012) odaklanmıştır.

Anlamsal açıdan bütünlük taşıyan, cümle ve cümle değerindeki birimlerden oluşan dilsel bir yapı şeklinde tanımlanabilen metinler (Çinici ve Özbay, 2018), Türkçe öğretim programında yer alan her türlü kazanımın verilmesinde temel hareket noktasını oluşturmaktadır. Metinler üzerinden oluşturulan etkinlikler ve uygulamalar ile hem temel becerilerin (Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, araştırma, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, girişimcilik) hem de temel dil becerilerinin (okuma, dinleme, konuşma, yazma) geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu noktada Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler bir yandan Türkçe dersinin amaçlarına öte yandan Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına doğrudan veya dolaylı olarak hizmet eden araçlar konumundadır. Öğretim boyutunda, edebî metinlerin öğrencilerin duygu dünyalarına, estetik hazlarına hitap etmesi; öğrencilerin duyuşsal alandaki gelişimlerine sanatsal metinler yoluyla katkı sağlaması gibi bir işlevi de bulunmaktadır.

Türkçe öğretmeni adaylarının eğitiminde, metinlerin öğretim sürecinde farklı amaçlara yönelik olarak ne şekilde işlenip kullanılacakları, alan ve alan eğitimi derslerinde öğretilmeye çalışılmaktadır. Öğretmenlerin derslerde etkin bir biçimde kullanacakları metinlerin tür ve içerik özelliklerini çok iyi bilmeleri ve bu doğrultuda metinleri özellikle anlama çalışmalarında çözümlemeleri gerekmektedir. Metni çözümlemede önemli olan, görünüşte düzensiz durumdaki çok büyük olaylar kütesini bir sınıflandırma ilkesi altında toplayabilmektir (Rıfat, 1999). Metinlere hâkim olmadan bu metinlerin öğretiminin yapılamayacağı muhakkaktır. Bu noktada öğretmen adaylarının metinlerin çözümlemesine yönelik görüşlerinin belirlenmesi önemlidir.

Öğretmen yetiştirme sürecinde öğretmen adaylarının alan dersleri içerisinde sıklıkla üzerinde durdukları metin türlerinin başında şiir yer almaktadır. Ne var ki şiir metinlerinin Türkçe ders kitaplarında ağırlıklı bir metin türü olarak yer aldığı söylenemez. Lisans derslerinde Türkçe öğretmeni adaylarının çoğunlukla üzerinde durdukları şiirler de öğretmenlik yapacakları ortaokul düzeyine uygun çocuk edebiyatının sınırları içinde kalan şiir metinleri değildir.

Türkçe öğretmen adayları eski Türk edebiyatı ve yeni Türk edebiyatı derslerinde daha çok yazıldıkları dönemin sosyal, siyasi ve edebî anlayışlarını yansıtan şiir metinlerini incelemektedirler. Bu durum Türkçe öğretmeni adaylarının metin türüyle ilgili algılarını da şiir türü aleyhine etkilemiştir. Kolaç, Demir ve Karadağ'ın (2012) öğretmen adaylarının dil eğitiminde çocuk edebiyatı metinlerinin

kullanımına yönelik görüşlerini belirlemeye yönelik çalışmalarında Türkçe öğretmeni adaylarının algılarına göre dil gelişimini en çok destekleyen metin türlerinin başında öykü gelmektedir. Öykü türünü sırasıyla; masal, ninni, tekerleme, fabl, destan, çizgi roman, bilmece, fıkra, şiir, çocuk dergileri, mâni ve karikatür izlemektedir.

Şiirle öğrencilere Türkçenin anlatım imkânları somut olarak sunulabilir. Güzel söyleyiş ve özlü ifade tarzının ne demek olduğu en etkili şekilde şiirle anlatılabilir. Türkçenin dil bilgisi kuralları, Türk şiirinin seçkin örneklerinden hareketle kalıcı olarak kavratılabilir. Öğrencilerin yazılı ve sözlü anlatımlarında estetik bir dil kullanmalarını sağlamanın en iyi yollarından birinin şiir olduğu ifade edilebilir (Şeref, 2018: 58). Ancak şiir, bu kazanımlara ulaşmak için basit bir araç olarak görülürse, bireylerin değişik ufuklara ulaşmalarına katkı sağlama amacından vazgeçilir. Şiir yalnızca bir öğrenme malzemesi haline getirildiği zaman, bu türden yapıtların bireylere dilini sevdirmeye; onlarda dil zevki; okuma ve dinleme tutkusu oluşturma gibi diğer işlevlerinden de feragat edilmiş demektir (Bahar, 2010).

Şiir, belirtilen özellikleri sebebiyle Türkçe öğretimine uygun bir metin türü olmakla birlikte metin çözümleme ve metin oluşturma süreçlerinde diğer düz yazıya dayalı türlere nazaran daha karmaşık ve zorlu bir yapıya sahiptir. "Geleneksel roman ve öykü türlerinde birbirini izleyen olay ve durumların yerini şiirde imgeler alır. Asıl malzemesi dil olan şiirde, dilsel birimler beklenmedik ilişkilerle birbiri yanında yer alarak somut ve kimi zaman garip, şaşırtıcı imgeler oluştururlar. Şiir ayrıca, örtük anlatımın ve anlamsal sapmalara dayanan çeşitli söz sanatlarının en yoğun olarak yer aldığı, biçimin anlamdan önce geldiği, estetik işlevin iletişim işlevine baskın olduğu bir yazın türüdür (Korkut, 2005: 103-104).

Şiirlerin bağlamı içerisinde sözcüklerin farklı şekil ve içeriklerle ve çoğunlukla sözlük anlamı dışında kullanılmaları, ona çok yönlü bir yapı kazandırmaktadır. Sıradan metinde bir araya gelemeyecek sözcüklerin şiirde, soyut ve mecazlı ve örtük bir anlatımla bir araya gelişini öğretim açısından sözcükleri anlam bakımından sınıflandırmada, birtakım dil bilimsel sorgulamalar yaparak Türkçenin imkânları dâhilinde yeni anlatım yolları keşfetmede yol gösterici etkinliklerin uygulanabilmesine de olanak sağlar (Şeref, 2020).

Türkçe öğretiminde öğrencilerin yaş ve gelişim seviyelerine, ilgi ve ihtiyaçlarına, dersin amaç ve kazanımlarına uygun; Türkçenin yapısını ve gücünü estetik haz uyandıracak nitelikte yansıtabilecek metinlerin seçimi kadar bu metinlerin tür ve içerik unsurlarının yüzeysel ve kalıplaşmış bilgiler çerçevesinde tekdüze olarak işlenmesi yerine eğlenceli, ilgi uyandıran, öğrencileri farklı düşünmeye, hayal kurmaya yönlendiren tarzda işlenmesi de çok önemlidir. Bu noktada Türkçe derslerini yürüten öğretmenlerin derslerde bir araç olarak kullanacakları metinleri, öğrenme ilkelerine uygun olarak işlevsel, hayata dönük ve öğrencilerin yaşantılarıyla bağ kuracak nitelikte ele almaları her şeyden önce metnin dünyasına girebilmelerine, metni doğru anlamlandırabilmelerine bağlıdır. Bütün metin türlerinde olduğu gibi şiirde de metnin öncelikle öğretmen tarafından çözümlenerek anlamlandırılması, nitelikli bir öğretim tasarımının başlıca gereğidir.

Alanyazında, farklı yöntem ve edebî kuramlar çerçevesinde Türk şiirinin belli başlı metinlerinin tahlil ve tenkidine yönelik çalışmalar yer almaktadır. Ancak bu metinler üzerinden farklı amaç, yöntem ve bakış açılarıyla öğretimin tasarlanması daha çok alan eğitimcilerinin üzerinde durmaları gereken bir çalışma alanı olarak öne çıkmaktadır.

Türkçe ders kitaplarında öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve gelişim seviyelerine uygun Türk edebiyatının başlıca şiirlerinin işlenmesi yoluyla öğrencilerin hem dil becerilerini geliştirmek hem estetik seviyelerini yükseltmek hem de dil sevgisi kazanmalarını sağlamak Türkçe öğretiminin önemli yaklaşımlarından biri olmuştur. Bu bağlamda, Cahit Sıtkı Tarancı'nın Çocukluk adlı şiiri, yıllar içerisinde çocuk edebiyatı kitapları ve antolojilerinde yer almakla kalmamış, birçok kuşağın okuduğu ders kitapları içerisinde de kendine yer bulmuş, çocuk edebiyatı ilkelerine ve öğretim süreçlerine uygun

bir eserdir.

Çocukluk özleminin dile getirildiği bu şiirde Cahit Sıtkı, kendi çocukluğundan beslenen ve çocukluğunu yansıtan sözcüklerle şiirine bir dekor oluşturur. Şiirde açık bir anlatım ve yalın bir dil kullanılmıştır. Şiirde yer alan obje ve imgeler her yaştan okurun kolaylıkla anlamlandırabileceği bir niteliktedir.

Cahit Sıtkı, şiirlerini yazarken varlıklara, sanat yapma aracı olarak da bakmaz. Elbette ki bir ilham kaynağı vardır ve bu kaynakla şiirlerini oluştururken varlıklara kimi zaman tecelli açısından bakar, kimi zaman da çocuksu bir duyarlılıkla yaklaşır (Bulut, 2015). Şair, çocuk duyusunu çok güzel yansıtmayı ve tekerleme üslubunu muhteva ile birleştirmesi yönüyle de öne çıkar (Ogur, 2009).

Şiirin anlatımı oldukça açık olsa da şiirin başlangıcındaki “Affan Dede’ye para saydım,/Sattı bana çocukluğumu.” dizeleri ilk bakışta şiirin diğer dizeleri kadar kolay yorumlanamaz. Şiirde şairin para sayarak ondan çocukluğunu satın aldığını söylediği Affan Dede’nin kim olduğu bir muamma olarak karşımıza çıkar. “Sattı bana çocukluğumu” ifadesi ile şair ne anlatmak istemiştir? Her ne kadar şiir okurda bir çocuğun ağzından yazılmış intibasını bıraksa da şiirin çocukluğunu geride bırakmış, çocukluğunu özlemle hatırlayan, yetişkin Cahit Sıtkı tarafından yazıldığı gerçeği karşımızda durmaktadır.

Hayatın sıradanlığı, buyurganlığı ve keşmekeşinden bıkmış birçokları gibi şair de mutluluğu ve dinginliği sakın ve huzurlu bir liman olan çocukluğa sığınmakta bulmuştur. Çocukluk, mutsuz ve karamsar olan şairin yaşadığı zaman diliminden kaçmak suretiyle sığındığı aydınlık ve mutlu çağdır. Nitekim kız kardeşine yazdığı 27.11.1932 tarihli mektubunda bu türden hislerini dile getirmektedir. “Bu dünyadan, bu dünya insanlarından bazen o kadar nefret ediyorum ki çıkıp gitmek için bir kapı arıyorum ve emin ol ki aradığım kapıyı bulduğum gün asla tereddüt etmeden o kapıyı açıp gideceğim, başka alemlere, başka insanların yanına, her halde bu dünyaya hiç benzemeyen bir dünyaya... Öyle parlak bir mazim olmadığı halde, yine eski zamana, mesela çocukluğuma rücu etmek isterdim. (Tarancı, 1989 [hazırlayan:İnci Enginün])”

Mustafa Ruhi Şirin, “Cahit Sıtkı Tarancı ve Ziya Osman Saba özlem ve ölüm eşiğinden yaklaşır çocuğa (2011:13)” derken belki de bunu kastetmektedir. Bir çocuğun ağzından çıkmışçasına “sattı bana çocukluğumu” ifadesinin peşine düşersek “Bir çocuk ne satın almak ister, ne mutlu eder onu?” sorusu aklımıza ilk gelen sorulardan birisi olacaktır. Affan Dede doğrudan bir çocukluk satıcısı değil tabii ki fantastik bir kahraman hiç değil. O, insanlara kaybolmuş çocukluklarını satmıyor ya da çocuklar ondan aldıklarıyla çocuk olmuyorlar. Affan Dede’yi ve onun sattıklarını anımsayanlar çocukluklarına rücu ediyorlar. Şiirde belli belirsiz bir kişi olarak yer alan Affan Dede’nin kim olduğu okurların yorumuna bırakılmıştır. Şiirdeki dekorun başlıca unsuru olan Affan Dede’nin okur muhayyilesinde nasıl canlandırıldığının ve ona nasıl bir işlev atfedildiğinin belirlenmesi önemlidir.

Çağlar (2011), Cahit Sıtkı Tarancı’nın “Çocukluk” şiirinde geçen Affan Dede’nin izini sürdüğü yazısında öncelikle Affan isminin anlamı üzerinden şiire yaklaşır. Affan kelimesi, Arapçadan dilimize geçen bir isimdir ve kötü şeylerden kaçınan, kötülüklerden uzaklaşan, temiz anlamındadır. Bu bilgiye ek olarak Cahit Sıtkı Tarancı’nın şiirinde yalnızca bir imaj olarak var olan Affan Dede’nin Ruşen Eşref Ünaydın’ın “Oyuncakçı Affan Dede” hikâyesinden mülhem olabileceği tespitini yaparak oyuncakçı Affan Dede’nin mahallede herkesçe tanınan ve hürmet edilen, dükkânında Eyüp işi oyuncaklar bulunduran, çocuklara asla veresiye satış yapmayan ve haftanın belirli günleri Mesnevi derslerini aksatmayan, mahallenin çocukları nezdinde aksi olarak yer etmiş bir ihtiyar olduğunu belirtir. Ayrıca Celâl Esad Arseven’in Yedigün dergisinin 14 Mart 1939 tarihli nüshasının 12. sayfasında Affan Dede’yi resmettiği bilgisini de paylaşır. Dükkânında bağdaş kurmuş bir şekilde resmedilen bu ihtiyar, Cahit Sıtkı Tarancı’nın muhayyilesinde elinde taşıdığı bir camekân içinde rengârenk horoz şekerleri satan bir seyyar satıcıya dönüşür. Affan Dede, şiirde horoz şekeri satın almak suretiyle çocukluğuna doğru

yola koyulan şairin hayali yolculuğunun kaynağı olur ve şairi Diyarbakır'da yaşadığı havuz başındaki şenliklerle, çemberin peşinde koşulan, zıp zıplarla oynanan mutlu çocukluk günlerine taşır. "Çocukluk" şiirinin son satırında vurgulanan "Hiç bitmese horoz şekerim!" mısraı şairin sığındığı çocukluk günlerindeki yaşama sevincinin bitmemesine yönelik dileğinin iç burkan bir yansımasıdır.

Karakaş (2005:151), Affan Dede'nin "şiirdeki fonksiyonuyla çeşitli halk anlatılarında kahramana yardımcı olan ve kahramanın karşılaştığı çeşitli engelleri ortadan kaldıran Hızır'ı anımsattığını" söylerken Ogur'a göre (2009: 1170) Affan Dede, şaire çocukluğunu vermeyi başaran bir masal kahramanıdır ve masallardaki iyi kahramanların isteklerini yerine getiren iyi kalpli cinlere ya da büyücülere benzemektedir. Bu yorumlar Affan Dede'yi yaşanan gerçeklik sınırları içindeki sıradan bir seyyar satıcı konumundan mistik ve olağanüstü bir kahramana dönüştürür.

Şiirin ilk bendi "Artık ne yaşıyor, ne adım;/Bilmiyorum kim olduğumu./Hiçbir şey sorulmasın benden;/Haberim yok olan bitenden." dizeleriyle devam eder. Cahit Sıtkı'nın şiirde dile getirdiği çocukluk, yaşın ve adın öneminin kalmadığı; sorumluluk sahibi olunmayan; yetişkinlerin gözüyle şekillenen hayata dair olup bitenin çocuğu ilgilendirmedığı bir dönemdir.

Şiirin ikinci bendinde yer alan "Bu bahar havası, bu bahçe;/Havuzda su şırıl şırıldır./Uçurtmam bulutlardan yüce,/Zıp zıplarım pırıl pırıldır./Ne güzel dönüyor çemberim;/ Hiç bitmese horoz şekerim!" dizeleri zihinlerde çocukluğa dair ilk bentteki imgelere göre daha somut kesitler resmeder. Şiirdeki bu somut imajların şairin çocukluk yıllarından mutlu tablolar ortaya koyduğu gözden kaçmaz. Bu dizelerde anlatılan çocukluk, bahar havasının, bahçenin, havuzdaki suyun fark edildiği; bulutlara meydan okuyan uçurtmaların, pırıl pırıl zıp zıpların, döndürülen çemberlerin ve bitmesinden kaygı duyulan horoz şekerlerinin ön plana çıktığı; canlı; hareketli; eğlenceli ve renkli bir dünyadır. Şiirlerinde genellikle karamsar bir duygu hâlini yansıtan şairi belki de anılarla canlanan çocukluk temasına yönlendiren temel dürtü, çocukluğun mutluluğun en saf ve daimi olduğu bir çağ olmasıdır.

Şairin özlem duyarak yöneldiği bu çocukluk dekoru, şiirin çok anlamlılığı ilkesinden ve okur odaklı metin çözümlemesi anlayışından hareketle her okurun zihninde farklı tablolara dönüşebilir. Cahit Sıtkı, şiirinde çocukluğuna özgü yitik bir mutluluğu arayadursun günümüz çocukları, bu şiirde yitik olanın mutluluktan fazlası olduğunu göreceklerdir. Çoklu medya araçlarının kuşattığı günümüzün çocukları, havuzlu evlere, uçurtmalara, zıp zıplara, çemberlere, horoz şekerlerine kendi çocukluk dekorları içinde ne kadar yer verebilirler, bu objeleri zihinlerinde ne kadar canlandırabilirler? Selim İleri, "Bahçeler, havuzlar, uçurtmalar azaldıkça azaldı. Zıp zıplar yok, horoz şekeri de. Ama 'Çocukluk' şiiri bence şırıl şırıl hâlâ" diyerek yine de her çocuğun bu şiirden bir hissesi olduğunu vurgulamaktadır.

Türkçe öğretmenliği lisans programı içinde yer alan Anlama Teknikleri II: Dinleme Eğitimi dersi kapsamında örnek bir ders metni ve bu metin çerçevesinde oluşturulacak etkinliklere kaynaklık etmesi amacıyla söz konusu şiir ele alınmıştır.

Bu çalışmada, öğretmen adaylarının Cahit Sıtkı Tarancı'nın Çocukluk adlı şiirinin içeriğine yönelik çözümlemeleri belirlenmeye çalışılmıştır. Türkçe öğretmen adaylarının şiirin çözümlemesine yönelik görüşleri oluşturulan sorular aracılığıyla elde edilmiştir.

Araştırmanın Amacı

Türkçe öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının derslerde kullanabilecekleri metinleri nasıl anlamlandırdıklarına ilişkin verilerin ortaya konulması hem öğretmen yetiştirme sürecindeki aksaklıkların giderilmesi hem de öğretimin planlanması açısından büyük bir önem arz etmektedir. Bu araştırmanın amacı Türkçe öğretmeni adaylarının Cahit Sıtkı Tarancı'nın "Çocukluk" adlı şiirinin içeriğine yönelik çözümlemelerini incelemektir. Çalışmada, bu genel amaç doğrultusunda Türkçe öğretmeni adaylarının aşağıdaki sorulara yönelik görüşleri belirlenmiştir.

1. Türkçe öğretmeni adaylarının “Çocukluk” şiirinin temasıyla ilgili görüşleri nelerdir?
2. Türkçe öğretmeni adaylarının “Şiire göre çocukluk nedir?” sorusuna ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Türkçe öğretmeni adaylarının “Sattı bana çocukluğumu ifadesini şiirin bağlamına göre açıklayınız.” sorusuna yönelik görüşleri nelerdir?
4. Türkçe öğretmeni adaylarının “Çocukluk adlı şiirin bağlamına göre Affan Dede şiirde neyi ifade etmektedir?” sorusuna yönelik görüşleri nelerdir?

Yöntem

Türkçe öğretmeni adaylarının Cahit Sıtkı Tarancı’nın “Çocukluk” adlı şiirinin içeriğine yönelik çözümlemelerini incelemeyi amaçlayan bu çalışma nitel esaslı betimsel bir çalışmadır. Bu tür çalışmalarda veriler araştırma sorularına verilen cevaplardan yola çıkılarak oluşturulan ulamlara (kategorilere) göre düzenlenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 224).

Katılımcılar

Bu çalışma 2016-2017 akademik yılı güz yarıyılında Anlama Teknikleri II: Dinleme Eğitimi dersini alan 85 (49 kız, 36 erkek) Türkçe öğretmeni adayı ile yürütülmüştür. Katılımcılar daha önceki dönemlerde bu çalışmada gerçekleştirdikleri sözkonusu şiir çözümlemesi ile ilgili bakış açılarını geliştirmelerine katkı sağlayabilecek Edebiyat Bilgi ve Kuramları, Yeni Türk Edebiyatı, Çocuk Edebiyatı, Okuma Eğitimi gibi dersleri tamamlamışlardır. Katılımcılar bu uygulamadan önce Anlama Teknikleri II: Dinleme Eğitimi dersinde farklı şiir metinleri üzerinde çözümleme çalışmaları gerçekleştirdikleri gibi ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerle ilgili etkinlikleri de uygulamış ve değerlendirmişlerdir.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Cahit Sıtkı Tarancı’nın “Çocukluk” adlı şiiri Türkçe öğretmeni adaylarına A4 kâğıdında yazılı olarak verildi. Şiiri okumalarının ardından şiirle ilgili açık uçlu sorulara (1. Çocukluk adlı şiirin bağlamına göre Affan Dede şiirde neyi ifade etmektedir? 2. “Sattı bana çocukluğumu” ifadesini şiirin bağlamına göre açıklayınız. 3. Şiire göre çocukluk nedir? 4. Şiirin teması nedir?) yazılı olarak cevap vermeleri istendi. Kullanılan bu açık uçlu sorular hazırlanırken bir alan eğitimi uzmanına farklı soru alternatifleri sunulmuştur, alan eğitimi uzmanının da verdiği geri bildirimler doğrultusunda yukarıda sunulan soruların şiirin izleğini belirleme açısından uygun olduğuna karar verilmiştir. Öğretmen adaylarına soruları cevaplamaları için bir ders saati (45 dk) süre verilmiştir. Öğretmen adaylarının açık uçlu sorulara verdikleri yazılı cevaplar bu çalışmanın veri kaynağını oluşturmuştur.

Öğretmen adaylarından toplanan verilerin çözümlemesinde betimsel içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından öğretmen adaylarına yöneltilen sorular aynı zamanda verilerin analizine yönelik ana kategorileri oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarının açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlar ana kategorilere (öğretmen adaylarına yöneltilen sorular) ait alt boyutlar şeklinde kategorize edilmiştir. “Kategori analizi, genel olarak belirli bir mesajın önce birimlere bölünmesini ve ardından bu birimlerin, belirli kriterlere göre kategoriler hâlinde gruplandırılmasını ifade eder.” (Bilgin, 1995: 96-97).

Bulgulara kaynaklık eden katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılar sunulurken erkekler için (E), kızlar için (K) sembolleri ifadelerin başına eklenmiştir.

Bulgular

Bu bölümde araştırma sorularına yönelik bulgular sırayla sunulmuştur.

1. Türkçe öğretmeni adaylarının “Çocukluk” şiirinin temasıyla ilgili görüşleri nelerdir?

Çalışmada, Cahit Sıtkı Tarancı'nın “Çocukluk” adlı şiirine yönelik olarak Türkçe öğretmeni adaylarından yanıtlamaları istenen sorulardan biri “Şiirin teması nedir?” sorusudur. Öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıtlar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Türkçe Öğretmeni Adaylarının “Şiirin Teması Nedir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Ulamalar (kategoriler)	Kız	Erkek	Toplam
Çocukluk özlemi	32	21	53
Çocukluk	2	4	6
Özgürlük	3	-	3
Çocukluğa dönüş	5	1	6
Hayaller	-	1	1
Zamanın kaybettirdikleri	1	-	1
Çocuk kalmak	-	1	1
Yaşlılıktan şikâyet	-	1	1
Çocukluğu yaşayamamak	1	2	3
Mutluluk	2	3	5
Yaşam sevgisi	1	-	1
Çocuk ve sevgi	-	1	1
Hayal kırıklığı	1	-	1
Her şeyden habersiz olmak	1	-	1
Diğer	-	1	1
Toplam	49	36	85

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 53’ü şiirin temasını “çocukluk özlemi” olarak açıklamışlardır. Şiirin temasını 6’şar öğrenci “çocukluk” ve “çocukluğa dönüş” olarak açıklarken 5 öğrenci “mutluluk”, 3 öğrenci “çocukluğu yaşayamamak” şeklinde ifade etmiş, 1’er öğrenci ise “hayaller, zamanın kaybettirdikleri, çocuk kalmak, yaşlılıktan şikâyet, yaşam sevgisi, her şeyden habersiz olmak, hayal kırıklığı, çocuk ve sevgi” ifadelerine yer vermiştir. 1 öğrencinin yazdığı “Bir çocuğun çocukluğunu yaşamak için belirli bir ücret karşılığı oyun oynaması, yemek yemesidir.” ifadesi herhangi bir ulama dâhil edilmemiştir.

Öğrencilerin ifadeleri incelendiğinde genel olarak öğrencilerin şiirin temasını belirlemede başarılı oldukları, şiirin içeriğinden hareketle temayı belirten ifadelerle yer verdikleri söylenebilir. “Temayı bulmak için metnin yapı bakımından çözümlenmesine ihtiyaç vardır. Çünkü bir metinde, kendi içinde anlam değeri olan yapıyı meydana getiren birimler tema etrafında birleşirler. (Aktaş, 2009:31)” Bu noktada öğrencilerin şiirin anlam birimlerinden ve şairin ifade ettiklerinden hareketle şiirin temasını belirlemede zorlanmadıkları söylenebilir. Yanıtlar arasında yer alan “hayal kırıklığı” ve “zamanın kaybettirdikleri” gibi şiirin anlam birimleri içinde yer alan fakat şiirdeki anlam birimlerinin tümünü kapsamayan, dolaylı olarak şiirle ilinti kurulabilecek ifadelerle de rastlanmıştır.

2. Türkçe öğretmeni adaylarının “Şiire göre çocukluk nedir?” sorusuna ilişkin görüşleri nelerdir?

Çalışmada, Türkçe öğretmeni adaylarından yanıtlamaları istenen diğer bir soru da “Şiire göre çocukluk nedir?” sorusudur. Öğrencilerin bu soruya verdikleri yanıtlar değerlendirilerek ulamlar oluşturulmuş, elde edilen ulamlara göre öğrencilerin verdiği yanıtların sıklık (frekans) aralıkları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Türkçe Öğretmeni Adaylarının “Şiire Göre Çocukluk Nedir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Ulamlar (kategoriler)	Kız	Erkek	Toplam
Sorumluluklardan uzak, derdin tasanın olmadığı, olan bitenden habersiz yaşanan bir dönemdir.	30	18	48
Oyun oynamak, oyuncak, uçurtma uçurmak, çember çevirmek, zıpzıplarla oynamak	12	9	21
Mutluluk, mutlu olma	9	9	18
Eğlence	3	4	7
Özgürlük	6	-	6
Bahar	2	3	5
Toplam	62	43	105

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 48’i “Şiire göre çocukluk nedir?” sorusunu “Sorumluluklardan uzak, derdin tasanın olmadığı, olan bitenden habersiz yaşanan bir dönemdir.” ulamıyla ilişkili yanıtlar vermişlerdir. “Şiire göre çocukluk nedir?” sorusuna yönelik olarak 21 öğrenci “Oyun oynamak, oyuncak, uçurtma uçurmak, çember çevirmek, zıpzıplarla oynamak”, 18 öğrenci “Mutluluk, mutlu olma”, 7 öğrenci “Eğlence”, 6 öğrenci “Özgürlük” ve 5 öğrenci “Bahar” ulamında değerlendirilebilecek yanıtlar ortaya koymuşlardır. Çalışma, 85 öğrenciye yöneltilen sorulara verilen yanıtlardan elde edilen verilerle yürütülmüştür ancak “Şiire göre çocukluk nedir?” sorusuna öğrencilerin bir kısmının birden fazla ulama dâhil edilebilecek yanıtlar ortaya koyduğu görülmektedir. Birden fazla ulama yönelik yanıtlar elenmemiş, çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu nedenle “Şiire göre çocukluk nedir?” sorusunun yanıtlarından farklı ulamlarda 105 yanıt alınmıştır.

Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının “Şiire göre çocukluk nedir?” sorusuna verdiği yanıtların oranlarına bakıldığında şiirin ilk bendinde yer alan “Artık ne yaşım var, ne adım;/Bilmiyorum kim olduğumu./Hiçbir şey sorulmasın benden;/Haberim yok olan bitenden.” dizelerinin öğretmen adayları tarafından şiirin ana eksenini oluşturan anlam birimleri olarak kabul gördüğü ve bu dizelerdeki anlam etrafında şekillenen “Sorumluluklardan uzak, derdin tasanın olmadığı, olan bitenden habersiz yaşanan bir dönemdir.” Ulamına ilişkin yanıtların 48 öğrenci tarafından dile getirildiği söylenebilir. Aynı bir ulam olarak kabul ettiğimiz özgürlük ulamındaki ifadelerin de “Sorumluluklardan uzak, derdin tasanın olmadığı, olan bitenden habersiz yaşanan bir dönemdir.” ulamını çağrıştıracak bir biçimde şiirdeki ifadelerden bağımsız olarak yorumlamaya dayalı daha genel bir açıklama olarak ortaya konulduğu söylenebilir.

Yine 21 öğretmen adayının dile getirdiği “oyun oynamak, oyuncak, uçurtma uçurmak, çember çevirmek, zıpzıplarla oynamak” ulamına yönelik ifadelerinin temelinde şiirin ikinci bendinde yer alan “Uçurtmam bulutlardan yüce,/Zıpzıplarım pırl pırlıdır./Ne güzel dönüyor çemberim;/ Hiç bitmese horoz şekerim!” dizelerinin etkili olduğu söylenebilir. 7 öğretmen adayı tarafından dile getirilen “eğlence” ulamında da şairin belirttiği uçurtma, zıpzıp, horoz şekeri gibi imgelerin bu imgeler

kullanılmaksızın daha genel bir ifade olarak eğlence sözcüğü vurgulanarak ifade edildiği söylenebilir.

Beş öğrenci tarafından üretilen “bahar” ulamının da şiirdeki “Bu bahar havası, bu bahçe;/Havuzda su şırıl şırıldır.” dizelerinin etkisiyle ifade edildiğini söyleyebiliriz.

3. Türkçe öğretmeni adaylarının “Sattı bana çocukluğumu ifadesini şiirin bağlamına göre açıklayınız.” sorusuna yönelik görüşleri nelerdir?

Çalışmanın üçüncü sorusu olan “Sattı bana çocukluğumu ifadesini şiirin bağlamına göre açıklayınız.” yönergesi doğrultusunda öğretmen adaylarının verdiği yanıtlara göre oluşturulan ulamlar ve bu ulamlara göre öğretmen adaylarının ifadelerinin sıklık oranları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Türkçe Öğretmeni Adaylarının “Sattı bana çocukluğumu ifadesini şiirin bağlamına göre açıklayınız.” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Ulamlar (kategoriler)	Kız	Erkek	Toplam
Çocukluğa geri dönme, geri dönme isteği	22	13	35
Bedel ödemek, bedel karşılığında çocukluğu elde etmek	7	5	12
Affan Dede, horoz şekeri, oyuncak gibi imgelerin çocuklukla özdeşleştirilmesi	3	7	10
Çocukluğu yaşayamamak, yaşanmamış çocukluk	4	4	8
Çocuk kalma isteği, yaşlılık kaygısı	1	2	3
Diğer	12	5	17
Toplam	49	36	85

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 35’i “Sattı bana çocukluğumu ifadesini şiirin bağlamına göre açıklayınız.” yönergesine “Çocukluğa geri dönme, geri dönme isteği” ulamıyla ilişkili yanıtlar vermişlerdir. Bu yönergeye ilişkin olarak 12 öğrenci “Bedel ödemek, bedel karşılığında çocukluğu elde etmek”, 10 öğrenci “Affan Dede, horoz şekeri, oyuncak gibi imgelerin çocuklukla özdeşleştirilmesi”, 8 öğrenci “Çocukluğu yaşayamamak, yaşanmamış çocukluk”, 3 öğrenci “Çocuk kalma isteği, yaşlılık kaygısı” ve 17 öğrenci “Diğer” ulamında değerlendirilebilecek yanıtlar ortaya koymuşlardır.

“Çocukluğa geri dönme, geri dönme isteği” ulamına dâhil edilen katılımcı ifadeleri şunlardır:

[K] Şairin hayallerde bile olsa çocukluğuna döndüğünü, ona sahip olduğunu anlatıyor.

[K] Şairin çocukluğuna tekrar dönmesini anlatır.

[E] Çocukluğa geri dönme isteğidir.

[K] Affan Dede’nin şaire çocukluğa ile ilgili anılar yaşattığını, şairin kendisini çocukluğundaki gibi hissetmeye başladığı anlatılmak istenmiştir.

[E] Çocukluk dönemi sona ermiş kişiye tekrar çocukluğunu geri vermesidir.

[E] Yaşlılıktan şikâyet, gençliğe geri dönme arzusudur.

[K] Şiire göre çocukluğuna geri kavuşmuştur.

[K] Şair Affan Dede’den çocukluğunu hatırlatan şeyler satın almış ya da çocukluğuna dair anılar dinlemiş olabilir.

[E] Şiirin genel kavramında bahsettiği çocukluğa dönmek istemektedir.

[K] Şair çocukluğuna dönme arzusunun gerçekleştiğini hayal etmektedir.

[K] Çocukluğuna özlem duyduğu için tekrardan çocuk olmak istiyor.

[E] Çocukluğunun güzel geçtiğini, çocukluğuna özlem duyduğunu ve bunun için her şeyi yapabileceğini söylüyor.

- [E] Affan Dede'ye verilen para karşısında şairi tekrardan çocukluk yıllarına götürdüğünü anlatmıştır.
- [K] Şekeri satın alarak çocukluğunu da satın almaya benzetmesini anlatır. Şairin şekerle birlikte bir anda çocukluğuna dönmesini ifade ediyor.
- [K] Belki bir koku belki bir tat ile zihninde çocukluk anılarını canlandıran uyarıcıya bir sesleniştir.
- [K] Yazar horoz şekeri çocukluğu simgelediği için horoz şekerini para karşılığında alıyor. Şekeri çocukluğu olarak görüyor.
- [K] Çocukluğuna geri dönmek istediğini belirtiyor.
- [K] Affan Dede'nin, çocuklara ait olan eşyaları satmasıyla çocukluğuna döndüğünü anlatır. Bu eşyaları satarak anlatıcıya çocukluğunu vermiştir.
- [K] Şairin yaşlandığını, zamanın kısıtlı olduğunu, çocukluğuna dönmeyi, eski günlerini yaşamak için bir bahçede çocuklar gibi oynayıp, uçurtma uçurmayı istemektedir.
- [E] Çocuğu hayal gücünü kullanmasını, çocukluğuna gitmesini sağlamıştır.
- [E] Çocukluğa dönmek, eski anılara kavuşmak isteyen birinin söylemidir.
- [K] Affan Dede'nin şaire çocuklara ait olan eşyaları satmasıyla çocukluğuna döndüğünü anlatır.
- [K] Özlediği çocukluk günlerine dönmek istemiştir. Hayatın sıkıcılığından kaçarak mutlu olmak ister.
- [E] Çocukken çocukluğunu yaşayamayan insanlar hep çocukluk özlemiyle yaşar.
- [K] Kişi çocukluğuna özlem duymaktadır. Çocuk özgürlüğünü, kaygısız yaşamayı, çocukluktaki güzel yiyecekleri özlemesidir.
- [E] Şair çocukluk yıllarını geri getirmek istemektedir.
- [K] Çocukluk yıllarındaki kaygısızlığını, mutluluğunu çok özlediği için çocukluğunu satın almış yani hayalleriyle geçmişine gitmiş ve özlediği hayatını hatırlamıştır.
- [K] Çocukluğa özlem duyan bir kişinin çocukluğuna dönmesidir.
- [K] Şair çocuklukta yaşamak istediği anıları tekrar yaşamak istemektedir.
- [K] Şairin çocukluğuna duyduğu özlem sebebiyle hayal ürünü bir kişi tarafından çocukluğunu satın almak istemektedir.
- [E] Geçmişe dönmek elimizde değildir ancak yazar çocukluğunu o kadar özlemiş ki bu şekilde geçmişe dönüş yapıyor.
- [E] Çocukluğa duyulan özlem vardır.
- [K] Şairi geçmişine götüren bir hayali insan olarak karşımıza çıkmaktadır.
- [K] Hayatın kişiye çocukluğunu geri vermesidir. Hayallerde her yaşa dönebiliriz.
- [K] Düş kurdum çocukluğumu hatırladım, çocukluğuma olan özlemi hatırladım anlamında kullanılmıştır.

4. Türkçe öğretmeni adaylarının "Çocukluk adlı şiirin bağlamına göre Affan Dede şiirde neyi ifade etmektedir?" sorusuna yönelik görüşleri nelerdir?

Çalışmanın son sorusu olan "Çocukluk adlı şiirin bağlamına göre Affan Dede kimdir? Şiirde neyi ifade etmektedir?" yönergesi doğrultusunda öğretmen adaylarının verdiği yanıtlara göre oluşturulan ulamlar ve bu ulamlara göre öğretmen adaylarının ifadelerinin sıklık oranları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Türkçe Öğretmeni Adaylarının “Çocukluk adlı şiirin bağlamına göre Affan Dede kimdir? Şiirde neyi ifade etmektedir?” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

Ulamalar (kategoriler)	Kız	Erkek	Toplam
Çocukluğu anımsatan temsili bir karakter	12	10	22
Çocukluğu satan kişi	20	11	31
Seyyar satıcı, bakkal, vb.	3	7	10
Yazarın kendisidir	2	2	4
Zaman	4	2	6
Diğer	8	4	12
Toplam	49	36	85

Tablo 4 incelendiğinde “Çocukluk adlı şiirin bağlamına göre Affan Dede kimdir? Şiirde neyi ifade etmektedir?” sorusuna yönelik olarak araştırmaya katılan öğrencilerin 31’i “Çocukluğu satan kişi”, 22’si “Çocukluğu anımsatan temsili bir karakter”, 10’u “Seyyar satıcı, bakkal, vb.”, 6’sı “Zaman”, 4’ü “Yazarın kendisidir” ve 12 öğrenci “Diğer” ulamında değerlendirilebilecek yanıtlar ortaya koymuşlardır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Türkçe öğretmeni adaylarının Cahit Sıtkı Tarancı’nın “Çocukluk” adlı şiirinin içeriğine yönelik çözümlmelerini incelemeyi amaçlayan bu çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. “Şiirin teması nedir?” sorusuna verilen yanıtlar doğrultusunda Türkçe öğretmeni adaylarının tamamına yakınının şiirin temasını bulmada oldukça başarılı oldukları görülmektedir. Türkçe öğretmeni adaylarının şiirin temasına yönelik olarak “zamanın kaybettirdikleri, çocuk kalmak, çocukluğa dönüş, çocukluk özlemi, çocukluk gibi ifadelerle yer verdikleri görülmektedir. Şiirin içeriğinden hareketle katılımcılar şiirde yer alan sözcükleri kullanarak temayı ifade etmişlerdir. Katılımcılar, şiirin temasını bulmak kadar temayı ifade etmede de oldukça başarılı olmuşlardır. Elde edilen bulgular, Türkçe öğretmeni adaylarının “yapıyı meydana getiren birimlerin kesiştiği, birleştiği anlam değerinin en kısa ve yalın ifadesi temadır, bu da soyuttur. (Aktaş, 2009:31)” ilkesine uygun ifadeler kullandıklarını ortaya koymaktadır.

Türkçe dersi öğretim programlarının (MEB, 2006/2015/2018) tematik yaklaşıma göre hazırlanmış olmaları sebebiyle belirli temaların öğretimin merkezinde yer alması ön görülmüştür. Bu noktada Türkçe derslerinde işlenen metinlerin temalarının belirlenmesi aynı zamanda metinlerin kümelendiği temalarla ilişkilendirilmesi açısından da önemlidir.

2. “Şiire Göre Çocukluk Nedir?” sorusuna verilen yanıtlar doğrultusunda Türkçe öğretmeni adaylarının “Sorumluluklardan uzak, derdin tasanın olmadığı, olan bitenden habersiz yaşanan bir dönemdir”, “Oyun oynamak, oyuncak, uçurtma uçurmak, çember çevirmek, zıpzıplarla oynamak”, “Mutluluk, mutlu olma”, “Eğlence”, “Özgürlük”, “Bahar” ulamlarına yönelik açıklamalar yaptıkları belirlenmiştir. Türkçe öğretmeni adaylarının “Çocukluk şiirde de görüleceği gibi sorumluluktan uzak, kayıtsız bir yaşamı vaat etmesiyle şair için bir cazibe kaynağıdır (Akdeniz, 2011) ifadeleriyle örtüşen yanıtlar ortaya koydukları görülmektedir. Genel olarak Türkçe öğretmeni adaylarının çocukluk kavramını Cahit Sıtkı Tarancı’nın şiirde vurguladığı şekilde anlamlandırdıkları ve dolayısıyla başarılı oldukları söylenebilir.

3. “Satı bana çocukluğumu ifadesini şiirin bağlamına göre açıklayınız.” sorusuna verilen yanıtlar doğrultusunda Türkçe öğretmeni adayları, “Çocukluğa geri dönme, geri dönme isteği”, “Bedel

ödemek, bedel karşılığında çocukluğu elde etmek", "Affan Dede, horoz şekeri, oyuncak gibi imgelerin çocuklukla özdeşleştirilmesi", "Çocukluğu yaşayamamak, yaşanmamış çocukluk", "Çocuk kalma isteği, yaşlılık kaygısı" ulamlarına yönelik açıklamalar yapmışlardır. Genel olarak Türkçe öğretmeni adaylarının şiirde yer alan "sattı bana çocukluğumu" ifadesini doğru anladıkları görülmektedir. Ancak çalışmanın "diğer" ulamına dâhil edilen "Çocukken yaşadığımız o mutlulukları para dahi hiçbir şey getiremez./ Mecazi anlamda kullanılmıştır çünkü gerçek hayatta bir insan çocukluğunu satın alamaz./ Toplum senin kendi fikirlerini dile getirmeni engelleyebilir ama sen onlardan alabilirsen hayatın tadını çıkarırsın./ Her insanın hayatına dokunan bir iz vardır. Yazarın kendiyile olan monologlarına bakıldığında yaşam ve gerçeklik ilişkisi kurduğunu görüyoruz." gibi ifadeler değerlendirildiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık dörtte birinin şiirdeki ifadeyi doğru anlamlandıramadıklarını ortaya koymaktadır. Bu noktada şiirin bağlamından hareketle sözlük anlamı dışında anlamlandırılması gereken şiirdeki anahtar bir ifadenin doğru olarak anlamlandırılmaması şiirin bütününe de doğru anlam verilerek çözümlenemediğini göstermektedir. Bu durumun metinler içerisinde yer alan sözcük ve söz kalıplarının sözcük öğretimi bağlamında ele alınmasını zora sokacağı ileri sürülebilir.

4. "Çocukluk adlı şiirin bağlamına göre Affan Dede şiirde neyi ifade etmektedir?" sorusuna verilen yanıtlar doğrultusunda Türkçe öğretmeni adaylarının metni çözümlemeye en çok bu ulamda zorlandıklarını ortaya koymaktadır. Türkçe öğretmeni adayları, kendilerine yöneltilen soruya "Çocukluğu anımsatan temsili bir karakter", "Çocukluğu satan kişi", "Seyyar satıcı, bakkal, vb.", "Yazarın kendisidir", "Zaman", "Diğer" ulamlarına dâhil edilebilecek yanıtlar ortaya koymuşlardır.

Türkçe öğretmeni adaylarının "Çocukluğu anımsatan temsili bir karakter" ulamında değerlendirilen "Affan Dede çocukluğunda en çok iz bırakan, özlediği kişiyi anımsatıyor./ Kişilere çocukluğu hatırlatan şahıstır./ Affan Dede şairin çocukluğunda tanıdığı bir kişinin imgeleştirilmiş halidir./ Affan Dede kendi çocukluğunu mecazî anlamıyla satan çocukluğuna döndüren kişidir." ifadeleri metnin çözümlemelerine yönelik başarılı açıklamalar olarak göze çarparken aynı ulamda yer alan "Affan Dede yaşlı bir dededir./ Affan Dede kendi çocukluğunu başkalarına satan kişidir." ifadeleri derinliği olmayan, yanlış anlamlandırılan örnekler olarak değerlendirilebilir. "Çocukluğu satan kişi" ulamında yer alan "Gözünü para hırsı bürümüş yani paracı dedelere denir./ Affan Dede bir satıcıdır./ Affan Dede gözü hırs ve paradan başka bir şey görmeyen, çocukluğunu hiç uğruna feda eden biridir./ Şiirde yaşlılığı satın aldığı iddia edilen kişidir." ifadeleri de şiirin bağlamına uygun olmayan yanıtlar olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmada yer alan "yazarın kendisidir" ve "zaman" ulamlarındaki ifadeler de yanlış anlamlandırılan yanıtlar olarak değerlendirilmiştir.

Araştırmada birbirinden bağımsız ve metinden kopuk olan açıklamalar "diğer" ulamına dâhil edilmiştir. Bu ulama dâhil edilen "Affan Dede bir yaşamdır./ Affan Dede çocukluğunu vermesi açısından bir Tanrı olabilir./ Affan Dede affedici kişi anlamındadır. Çocukluğunu satan kişidir yani Rab'dır./ Kendi kişiliği olmayan, kendini bulmaya çalışan biridir." ifadeleri şiirin bağlamından kopuk, basmakalıp ve aşırı iddialı, gerçekçi olmayan yorumlar olarak değerlendirilmiştir.

5. Çalışmaya katılan Türkçe öğretmen adaylarının azımsanamayacak bir kısmının yalın ve açık bir ifade tarzıyla kaleme alınan "Çocukluk" şiirine yönelik yanlış çözümlemeler ve anlamlandırmalar yapmaları araştırmanın genel sonuçları bakımından oldukça düşündürücüdür. Türkçe öğretmen adaylarının şiire yönelik bu tarz yanlış yorum ve açıklamalarda bulunmalarının sebepleri üzerinde durulmalıdır. 3. sınıfa gelene kadar çok daha ağır ve zor metinleri çözümleyerek sınıf/ders geçen Türkçe öğretmeni adaylarının başarısızlık nedenlerinin salt akademik birikimlerinin yetersiz olduğu görüşüyle açıklanamayacağı ortadadır. Bu doğrultuda "alan bilgisi derslerindeki teorik ve diğer uygulamaların Türkçe öğretmenliğinin hedeflerine daha uygun şekilde yapılandırılmasının faydalı olacağı söylenebilir (Durukan ve Maden, 2011: 565)".

Türkçe derslerinde kullanılacak metinler, ne kadar nitelikli olursa olsun başarı bu metinlerin

öğretimini gerçekleştirecek olan öğretmenlerin niteliğine bağlıdır. “Çözümlemeleri yapılan edebiyat metinleri, ortaöğretim öğrencilerine dil bilgilerini kavratma ve dil becerilerini kullanma yeterlikleri kazandırma yanında evrensel değerlerle birlikte içinde yaşadığı toplumun değerlerine de duyarlı davranabilecek bir anlayışla yetiştirilmesine zemin olabilecek içerik ve yeterliktedir. Yeter ki, çözümlemesi yapılacak metinlerin seçimi bilinçli yapılsın ve eğitim etkinlikleriyle metin çözümlemeleri yapacak Türkçe ve Edebiyat öğretmenleri, ders işleyiş tasarımlarını iyi kurgulayabilsin (Göçer, 2016: 117).” Öğretmen adaylarının mesleklerine atandığında farklı bir motivasyonla bu tarz hataları yapmayacakları umulmaktadır.

Karadağ'ın (2012) öğretim programlarındaki kazanımlardan hareketle dile getirdiği “Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme amacı altında yer alan kazanımlar metne bağlı gerçekleşen bir konuşmanın dinleme yoluyla anlamlandırılmasına yöneliktir. Bunun yanında, bağlam yardımıyla söz varlığı unsurlarının anlamlandırılmasına ve şekil bilgisi yardımıyla kelime anlamlarının çözülmesine yönelik kazanımların da bu amaç altında yer alması gerekmektedir.” tespiti bu bakımdan önemlidir.

“Öğretmenlik, öğrencilere kuru bilgileri aktarma ve bu bilgileri onlara ezberletme işi değildir. Öğrencilere, bilgiye ulaşma yollarını göstermek ve edinilen bilgileri kendi hayatlarını kolaylaştıracak şekilde kullanmalarının yollarını göstermek öğretmenlerin başta gelen görevidir (Göçer, 2008: 6).

Lisans düzeyinde öğretim programındaki kazanımların içeriğine ve uygulamasına yönelik daha nitelikli öğretim tasarımlarının geliştirilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Öğretmen adayları, alan eğitimi derslerinin meslek hayatlarında kendilerine ortaokul öğrencilerine rehberlik edebilecekleri becerileri kazandırmada eksik kaldığını düşünmekte, okuma eğitimi dersinin daha verimli olması için farklı türlerde edebî eserlerin okunup farklı yöntemler doğrultusunda bu eserler hakkında tartışmalar yapılması ve okuma etkinliklerine daha çok yer verilmesi gerektiğini savunmaktadır (Sevim ve Şeref, 2015).

Karadeniz (2012), modern metin çözümleme metodlarının lisans öğrencilerinin şiir çözümleme becerilerine etkisini incelemiş ve söz konusu yaklaşımların etkili olduğunu, şiir öğretiminde kullanılabileceğini tespit etmiştir.

Metin çözümleme düzeyine ulaşmayı amaçlayan birey, bir metnin yalnızca yüzeysel boyutunu değil derin yapısını da kavrayabilmelidir. Metnin yüzeysel yapısı daha çok dilbilgisel özellikleri içine almakta ve sözcüksel düzeyde kalmakta iken; metnin derin yapısı anlamın üretimine yönelik çıkarımlarda bulunma, metnin iletisini ya da iletilerini neden-sonuç ilişkileri çerçevesinde gerekçelendirebilme, metnin anlatı öğelerini yorumlayabilme gibi daha üst düzey bilişsel süreçler gerektiren bir alandır (Gündoğdu, 2012).

6. Türkçe öğretmeni adaylarının araştırmada kendilerine yöneltilen ilk iki soruya verdikleri yanıtlarda daha başarılı olmaları, bu soruların şiirin temasına yönelik daha bilindik basmakalıp sorular olmasıyla açıklanabilir. Türkçe öğretmenlerinin metne yönelik sordukları soruların büyük bir bölümünün bilgi basamağına yönelik olması, üst düzey becerilere yönelik analiz basamağında ve değerlendirme basamağında çok düşük oranlarda kalması da (Zorbaz, 2005) bu durumu destekleyen bulgular olarak değerlendirilebilir.

Okuduğunu anlama sürecinde metin üzerinde bazı anlama aşamalarının izlenmesi gerekir. Bu aşamaları üç başlıkta özetlemek mümkündür: 1. Metnin yapısını çözümleme 2. Metnin içeriğini anlama ve yorumlama 3. Metni eleştirme (Balci, 2009: 13)

Dil ve edebiyat öğretiminde belirli bir şablondaki soruların öğrenciler tarafından otomatikleşmiş bir şekilde yanıtladıkları söylenebilir. Bu durum öğretim sürecindeki kalıplaşmış öğretim anlayışıyla doğrudan ilgilidir. Nitekim alanyazında şiirler, yaratıcısının yaşamı, sanat anlayışı, diğer eserleri ve döneminin özellikleri gibi dış unsurlara ya da içeriğe yönelik tema, ana duygu, söz

sanatları, atasözü ve deyimler gibi kalıplaşmış başlıklara/kavramlara göre değerlendirilmekte ve çözümlenmekteyken Son yıllarda ise yazınsal metinler dilbilimin uygulama alanı olan eleştirel söylem çözümlemesi ile incelenmekte; metin odaklı çözümleme yaklaşımları tercih edilmektedir (Tepeli, 2013).

Öneriler:

1. Bu çalışmanın bulguları, Türkçe öğretmeni adaylarının şiir çözümlemesinde bazı hata ve eksiklerinin olduğunu da ortaya koymuştur. Bunların giderilmesi için öğretmen eğitimcilerinin derslerde bu tip uygulamaları bir öğretim etkinliği olarak tasarlamaları, etkinlik sonuçlarını geribildirim olarak öğretmen adaylarıyla paylaşmaları ve tartışmalarının öğretmen adaylarına katkısını belirlemeye yönelik araştırmalar planlanabilir.
2. Öğretme sürecinin uygulayıcısı konumundaki Türkçe öğretmenleri veya adaylarının farklı metin türlerinin çözümlemesine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla benzer çalışmalar yapılabilir.
3. Ortaokul düzeyindeki öğrencilerin şiir metinlerini çözümlemelerine yönelik çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akdeniz, S. (2011). Cahit Sıtkı Tarancı'nın Şiirlerinde Çocukluk ve Çocukluğa Duyulan Özlem. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1(4).
- Aktaş, Ş. (2009). *Şiir Tahlili: Teori-Uygulama*. Akçağ Basım Yayımları.
- Bahar, M. A. (2010). *Türkçe Öğretiminde Şiir*. (Master's thesis, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Balcı, A. (2009). *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlık ve İlgileri Üzerine Bir Araştırma*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara
- BAŞ, B. (2003). Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Metin Türleri Üzerine Bir İnceleme. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (13), 257.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal Psikolojide Yöntem ve Pratik Çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Bulut, Y. (2015). Cahit Sıtkı Tarancı'nın şiir anlayışı ve yaşama sevinci temalı şiirlerinin içerikleri açısından şiir çözümleme yöntemine göre çözümlemesi. *Electronic Turkish Studies*, 10(12).
- Canlı, S. (2015). Türkçe Ders Kitaplarına Seçilecek Metinlerin Belirlenmesinde Çocuğa Görelik İlkesi. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 98-123.
- Coşkun, E. ve Taş, S. (2008). Ders Kitaplarına Metin Seçimi Açısından Türkçe Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi/Evaluation of Turkish Curriculums in Terms of Text Selection for Textbooks. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 59-74.
- Çağlar, Y. (2011). "Affan Dede'ye Para Saydım.". *1453 İstanbul Kültür ve Sanat Dergisi*, Sayı: 11, 81-86.
- Çinici, Ü. ve Özbay, H. (2018). Ali Akbaş'ın Gökte Ay Portakaldır Masalı Üzerine Metin Dil Bilimsel Bir Çözümleme. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(20), 483-504.
- Derman, S. (2011). Dil Bilgisi Öğretiminde Metin Seçimi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 297-319.
- Dilidüzgün, S. (2004). *İletişim Odaklı Türkçe Derslerinde Çocuk Kitapları*. Morpa Kültür Yayınları.
- Durukan, E. ve Maden, S. (2011). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Türkçe Öğretmenliği Lisans Programına Yönelik Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 555-566.
- Göçer, A. (2008). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Türkçe Öğretimi Bakımından Öğretmenlik Mesleğine Hazır Bulunuşluk Düzeyleri (Niğde Üniversitesi Örneği). *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 33(358), 5-13.
- Göçer, A. (2016). Öğretmen Roller ve Öğrenci Etkililiği Bakımından Türk Dili ve Edebiyatı Eğitiminde Metin Çözümleme Süreci. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 115-131.
- Gündoğdu, A. E. (2012). Ana Dili Olarak Türkçenin Öğretiminde Öyküleyici Metin Çözümlemeye

- Yönelik Gözlem Formu Önerisi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 3(5).
- Güneş, F. (2013). Türkçe Öğretiminde Metin Seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-12.
- İleri, S. (2004, 31 Aralık). *Cahit Sıtkı Tarancı* 2. Cumhuriyet.
- İşcan, A.; Efendioğlu, S. ve Ada, Ş. (2007). Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Edebî Metinlerin Öğrencilere Estetik Zevk Kazandırmadaki Rolü. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1/2, 59-76.
- Karadağ, Ö. (2012). Anlama becerileri açısından Türkçe Dersi Öğretim Programına Eleştirel Bir Bakış. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(1), 97-110.
- Karadeniz, A. (2012). *Modern Çözümleme Yöntemlerinin Şiir Çözümleme Becerisine Etkisi ve Şiir Öğretiminde Kullanılabilirliği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karakaş, R. (2005). Cahit Sıtkı Tarancı'nın Eserlerinde Masalın İşlevi. *Dergi Karadeniz*, 13 (13).
- Karakuş, N. (2012). *Türkçe Öğretiminde Kaynak Metin Kullanımı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Kolaç, E.; Demir, T. ve Karadağ, R. (2012). Öğretmen Adaylarının Dil Eğitiminde Çocuk Edebiyatı Metinlerinin Kullanımına Yönelik Görüşleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 161(161), 195.
- Korkut, E. (2005). Şiir Dili ve Bir Çözümleme Örneği: Tanpınar, "Ne İçindeyim Zamanın". *Türkbilig*, (9), 103-112.
- MEB. (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- Oğur, E. (2009). Cahit Sıtkı Tarancı'nın Şiirlerinde Çocuk Edebiyatına Kaynaklık Eden Türlerin Kullanılması. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 4, 1155-1173.
- Özbay, M. ve Çeçen, M. A. (2012). Türkçe Ders Kitaplarında (6-8. Sınıflar) Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1(1), 67.
- Rifat, M. (1999). *Gösterge Eleştirisi*. İstanbul: Kaf Yayınevi.
- Sevim, O. ve Şeref, İ. (2015). Türkçe Öğretmen Adaylarının Okuma Eğitimi Dersiyle İlgili Görüş ve Önerileri. *EKEV Akademi Dergisi*, 61(61), 365-378.
- Sinan, A. T. ve Demir, S. (2011). İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarındaki Anlatısal Metinlerin Yapı Özellikleri ve Programa Uygunluğu. *Turkish Studies*, 6(3), 1149-1167.
- Şeref, İ. (2018). Şiir Öğretiminde Etkinliklere Dayalı Ontolojik Metin Çözümleme Yöntemi ve Bir Yönerge. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 3(6).
- Şeref, İ. (2020). Etkinliklere Dayalı Ontolojik Metin Analizi Yönteminin Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Şiir Çözümleme Başarılarına Etkisi. *Kastamonu Education Journal*, 28(1), 267-285. doi:10.24106/kefdergi.3555
- Şirin, M. R. (2011). *Aynam Çocuk Renkli Bir Deniz*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Tarancı, C. (1989). *Evime ve Nihal'e Mektuplar*, (Hz. Enginün. İ.), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Tepeli, Y. (2013). Necip Fazıl Kısakürek'in "Kaldırımlar" Şiiri Üzerine Dil Bilimsel Bir Çözümleme. *Electronic Turkish Studies*, 8(1).
- Yıldırım, A ve Şimşek H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zorbaz, K. Z. (2005). *İlköğretim Okulları İkinci Kademe Türkçe Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Görüşleri ve Yazılı Sınavlarda Sordukları Sorular Üzerine Bir Değerlendirme*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hatay.

EKLER: ULAMLARA GÖRE KATILIMCI İFADELERİ

[K]: KIZ

[E]: ERKEK

Türkçe Öğretmeni Adaylarının “Sattı bana çocukluğumu ifadesini şiirin bağlamına göre açıklayınız.” Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

a) Çocukluğa geri dönme, geri dönme isteği

[K] Şairin hayallerde bile olsa çocukluğuna döndüğünü, ona sahip olduğunu anlatıyor.

Şairin çocukluğuna tekrar dönmesini anlatır.

[E] Çocukluğa geri dönme isteğidir.

[K] Affan Dede'nin şaire çocukluğa ile ilgili anılar yaşattığını, şairin kendisini çocukluğundaki gibi hissetmeye başladığı anlatılmak istenmiştir.

[E] Çocukluk dönemi sona ermiş kişiye tekrar çocukluğunu geri vermesidir.

[E] Yaşlılıktan şikâyet, gençliğe geri dönme arzusudur.

[K] Şiire göre çocukluğuna geri kavuşmuştur.

[K] Şair Affan Dede'den çocukluğunu hatırlatan şeyler satın almış ya da çocukluğuna dair anılar dinlemiş olabilir.

[E] Şiirin genel kavramında bahsettiği çocukluğa dönmek istemektedir.

[K] Şair çocukluğuna dönme arzusunun gerçekleştiğini hayal etmektedir.

[K] Çocukluğuna özlem duyduğu için tekrardan çocuk olmak istiyor.

[E] Çocukluğunun güzel geçtiğini, çocukluğuna özlem duyduğunu ve bunun için her şeyi yapabileceğini söylüyor.

[E] Affan Dede'ye verilen para karşısında şairi tekrardan çocukluk yıllarına götürdüğünü anlatmıştır.

[K] Şekeri satın alarak çocukluğunu da satın almaya benzetmesini anlatır. Şairin şekerle birlikte bir anda çocukluğuna dönmesini ifade ediyor.

[K] Belki bir koku belki bir tat ile zihninde çocukluk anılarını canlandıran uyarıcıya bir sesleniştir.

[K] Yazar horoz şekeri çocukluğu simgelediği için horoz şekerini para karşılığında alıyor. Şekeri çocukluğu olarak görüyor.

[K] Çocukluğuna geri dönmek istediğini belirtiyor.

[K] Affan Dede'nin, çocuklara ait olan eşyaları satmasıyla çocukluğuna döndüğünü anlatır. Bu eşyaları satarak anlatıcıya çocukluğunu vermiştir.

[K] Şairin yaşlandığını, zamanın kısıtlı olduğunu, çocukluğuna dönmeyi, eski günlerini yaşamak için bir bahçede çocuklar gibi oynayıp, uçurtma uçurmayı istemektedir.

[E] Çocuğu hayal gücünü kullanmasını, çocukluğuna gitmesini sağlamıştır.

[E] Çocukluğa dönmek, eski anılara kavuşmak isteyen birinin söylemidir.

[K] Affan Dede'nin şaire çocuklara ait olan eşyaları satmasıyla çocukluğuna döndüğünü anlatır.

[K] Özlediği çocukluk günlerine dönmek istemiştir. Hayatın sıkıcılığından kaçarak mutlu olmak ister.

[E] Çocukken çocukluğunu yaşayamayan insanlar hep çocukluk özlemiyle yaşar.

[K] Kişi çocukluğuna özlem duymaktadır. Çocuk özgürlüğünü, kaygısız yaşamayı, çocukluktaki güzel yiyecekleri özlemesidir.

[E] Şair çocukluk yıllarını geri getirmek istemektedir.

[K] Çocukluk yıllarındaki kaygısızlığını, mutluluğunu çok özlediği için çocukluğunu satın almış yani hayalleriyle geçmişine gitmiş ve özlediği hayatını hatırlamıştır.

[K] Çocukluğa özlem duyan bir kişinin çocukluğuna dönmesidir.

[K] Şair çocuklukta yaşamak istediği anıları tekrar yaşamak istemektedir.

[K] Şairin çocukluğuna duyduğu özlem sebebiyle hayal ürünü bir kişi tarafından çocukluğunu satın almak istemektedir.

[E] Geçmişe dönmek elimizde değildir ancak yazar çocukluğunu o kadar özlemiş ki bu şekilde geçmişe dönüş yapıyor.

[E] Çocukluğa duyulan özlem vardır.

[K] Şairi geçmişine götüren bir hayali insan olarak karşımıza çıkmaktadır.

[K] Hayatın kişiye çocukluğunu geri vermesidir. Hayallerde her yaşa dönebiliriz.

[K] Düş kurdum çocukluğumu hatırladım, çocukluğuma olan özlemi hatırladım anlamında kullanılmıştır.

b) Bedel ödemek, bedel karşılığında çocukluğu elde etmek

[K] Ulaşmak istediği, özlediği özgürlüğe parayla satın alıp ulaşmıştır.

[K] Affan Dede'nin çocukluğunu satması üzerine artık hür, özgür olduğunu belirtiyor.

[E] Şair çocukluğunu kısa bir süre geri almak istediğinden böyle bir yola başvurmuştur.

[E] Çocukluğunu yaşayamamış bir insanın çocukluk hayallerini yaşamak için onları satın alabileceğini düşünür.

[K] Aslında kendisine ait olan ama varlığının farkında olan ve bunu çok uzaklarda arayıp parayla sahip olabileceğini vurguluyor.

[E] Çocuğun şekeri parayla alması ve bu şekerden sonra mutlu olmasına vesile olduğunu gösteren açıklamalar yapmasıdır.

[K] Aslında satılan çocukluktan öte kendisine bahsedilen taze bir ömürdür.

[K] Şairin çocukluğu geri alabilmek için bedel ödediğini belirtiyor.

[K] Çocukluğu parayla satın alacak kadar değerli görüyor. Ona ulaşmanın ne kadar zor olduğunu biliyor.

[K] Şair Affan Dede'ye bozuk paraları verdiği anda çocuk olacağı fikrini düşünmüştür.

[E] Çocukluğun artık olamayacağını bu nedenle satın almak mecburiyetine düşmesi anlatılmıştır.

[E] Çocukluğun alınmasıyla insanların artık özgür olacağını düşünüyor.

c) Affan Dede, horoz şekeri, oyuncak gibi imgelerin çocuklukla özdeşleştirilmesi

[K] Yediği şekerler, bisküviler, aldığı oyuncakları imgeleştirmiştir

[E] Çocukluğunun Affan Dede'de olduğunu belirtir.

[E] Burada şair kendisini çocukluğuna götüren şahsı, ona çocukluğundan konuşup hatıralarına götüren çocukluğunun nasıl geçtiğini hatırlatan anlamına gelmektedir.

[E] Şiirde Affan Dede çocukluk anılarını anlatan bir kişi olduğundan yazar, çocuk için "Sattı bana çocukluğumu" ifadesini kullanmıştır.

[E] Affan Dede çocuğa verdiği horoz şekeriyle ona çocukluğunu vermiştir.

[E] Affan Dede Şairin hayal dünyasına girerek ona çocukluğunu hatırlatmıştır.

[K] Affan Dede'nin ona geçmişini anlatıp onun da Affan Dede ile birlikte geçmiş günlere gidip mutlu olması kastedilmektedir.

[K] Şair çocukluk döneminin en güzel zamanlar olduğunu, Affan Dede'nin ona çocukluğunu geri verdiğini anlatıyor.

[E] Affan Dede'den aldığı oyuncaklardan bahsetmektedir.

[E] Şairin geçmişi hatırlamasında ve o günleri tekrar yaşamasında çocukluğunun bir kahramanı olan Affan Dede'nin katkısını anlatmaktadır.

d) Çocukluğu yaşayamamak, yaşanmamış çocukluk

[E] Çocukluğumuzu yaşayamıyoruz, bir şeyler karşılığında alıyoruz gibi bir ifadeden bahsedilmiştir.

[E] Çocukluğu geri alıp yaşamasını ve bununla birlikte çocukluğunda yapamadığı şeyleri bu bağlamla ele almıştır, geliştirmiştir.

[K] Şair tam olarak yaşanmamış bir çocukluk geçirmiş olabilir. Belki çocukluğunda istediği şeyleri yapamamıştır.

[K] Yani çocukların çocukluğunu yaşayamadıklarını, çocukların umut ve mutluluğunun yok edildiğini değerlerin önemini yitirdiğinden bahsediyor.

[K] Şairin topluma uygun bir birey olmak için gösterdiği çabalar sonucunda çocukluğunu yaşayamaması. Çocukluğunu düşleyerek geçirmesidir.

[K] Yazar doyasıya bir çocukluk yaşamak için onu satın aldığını söylüyor ancak bu hayali bir imgedir.

[E] Çocukluğunu yaşayamayan çocuğun ya da bireyin Affan Dede'den çocukluk anılarını istemesiyle anılardan yaşamadığı çocukluğunu yaşamasıdır.

[E] Çocuk hayatını yaşamadığını, ailesini, çevresini bilmediğini, yaşını bilmediğini belirtiyor.

e) Çocuk kalma isteği, yaşlılık kaygısı

[E] Yaşlanmak istemediğini, hep genç kalmak istediğini görüyoruz.

[K] Sıtkı'nın bilindiği üzere ölüm korkusu onu yaşama sıkı sıkıya bağladığı için ölümsüz olma isteği şiirde yaşının olmayışı olarak tezahür etmiştir.

[E] Çocukluğa duyulan özlemi ve şu an içinde bulunduğu yaşlı olma düşüncesini karşılaştırmaktadır.

f) Diğer

[E] Eğer çocukluğunu anımsatmazsa şiirde bahsedilen hiçbir şey gerçekleşmez. O dize şiirin kilit noktasıdır.

[E] Kaybettiği şeylerini geri aldığını ve artık kimseye ihtiyacı olmadığını belirtmektedir.

[K] Hayatın karmaşasından çocukluk dönemine ilişkin her şeyden, tüm sorunlardan uzak olma isteğidir.

[K] İnsanın çocuk ruhunun her zaman, her daim olması gerektiğini vurgulamıştır.

[E] Mecazi anlamda kullanılmıştır çünkü gerçek hayatta bir insan çocukluğunu satın alamaz.

[K] Kahramanın çocukluktaki bilmezliği, yaş, ad gibi ifadelerin önemi olmadığı ve bu duyguyu sevdiği anlatılmaktadır.

[K] Artık gelmeyecek olan çocukluğunu ifade etmektedir.

[K] Şiirde parası ödenerek çocukluğun satın alındığını ironi şekliyle açıklamıştır.

[E] Çocukken yaşadığımız o mutlulukları para dahi hiçbir şey getiremez.

[K] Şaire çocukluğundaki tüm eğlenceleri geri verdiği anlamı çıkıyor.

[E] Toplum senin kendi fikirlerini dile getirmeni engelleyebilir ama sen onlardan alabilirsen hayatın tadını çıkarırsın.

[E] Çocukluğun ne kadar önemli olduğunu belirten, çocukla gelen bahar havasının, mutluluğun, neşenin geri geldiğini belirtiyor.

[K] Her insanın hayatına dokunan bir iz vardır. Yazarın kendiyile olan monologlarına bakıldığında yaşam ve gerçeklik ilişkisi kurduğunu görüyoruz.

Türkçe Öğretmeni "Çocukluk adlı şiirin bağlamına göre Affan Dede şiirde neyi ifade etmektedir?" Sorusuna Verdikleri Yanıtlar

a) Çocukluğu anımsatan temsili bir karakter

- [K] Affan Dede çocukluğunda en çok iz bırakan, özlediği kişiyi anımsatıyor.
 [E] Affan Dede kişinin hayal âleminde tasvir ettiği bir kişidir.
 [E] Kişilere çocukluğu hatırlatan şahıstır.
 [K] Affan Dede şairin çocukluğunda tanıdığı bir kişinin imgeleştirilmiş halidir.
 [E] Affan Dede kendi çocukluğunu mecazî anlamıyla satan çocukluğuna döndüren kişidir.
 [E] Çocukluğun geri getirilmesi için oluşturulmuş temsili bir kişidir.
 [K] Affan Dede çocukluğun geri getirilmesi için oluşturulmuş hayali bir kişidir.
 [K] Affan Dede çocukluğunu geri getirmek, çocukluğuna duyduğu özlemi ifade etmek için şiirde kullanılmış temsili bir karakterdir.
 [E] Affan Dede kahramana çocukluğuna veren hayali kahramandır.
 [K] Affan Dede şairin kendi hayal dünyasındaki bir kişidir.
 [K] Affan Dede çocukluk anılarını canlandırmayı sağlayan bir temsili karakterdir.
 [E] Affan Dede gerçekte olmayan, hayali bir dededir.
 [E] Affan Dede yaşlı bir dededir.
 [E] Affan Dede hayali bir karakterdir.
 [E] Şairin çocukluğunu geri veren hayal kahramanıdır.
 [K] Affan Dede şiirde şairin çocukluğunu temsil etmektedir.
 [K] Affan Dede şiirde kahramanımızın hayal ettiği çocukluğunu geri veren hayal kahramanıdır.
 [K] Yazara yeniden çocukluğunu sunan kişidir.
 [K] Affan Dede geçmiş anıları temsil eder.
 [E] Affan Dede geçmişi temsil ediyor.
 [K] Şairin hayali olarak oluşturduğu bir kişidir.
 [K] Affan Dede hayali bir unsurdur. Şiirde elde edilmesi olanaksız olan durumu şaire olanaklı kılan kişidir.

b) Çocukluğu satan kişi

- [K] Affan Dede parayla çocukluğu satabilen yaşlı bir dededir.
 [K] Affan Dede şaire çocukluğunu satan kişidir. Şairin önceden tanıdığı birisi de olabilir.
 [K] Çocuğa çocukluğunu satan kişidir. Bana göre düş satıcısıdır.
 [E] Gözünü para hırsı bürümüş yani paracı dedelere denir.
 [E] Affan Dede çocukluğu satan birisidir.
 [K] Affan Dede çocukluğu satan birisidir.
 [K] Şair çocukluğuna özlem duyduğu için Affan Dede'yi kendisine vereceği para karşılığında çocukluğuna döndüren kişi olarak hayal etmiştir.
 [K] Affan Dede çocuklara çocukluğunu satan biri olarak nitelenmiş.
 [K] Affan Dede çocuğa çocukluğunu satan kişidir.
 [K] Affan Dede kahramanın çocukluğunu ona veren kişidir.
 [K] Affan Dede bir satıcıdır.
 [E] Affan Dede çocuğa çocukluğunu satan kişidir.
 [K] Affan Dede bir düş satıcısıdır.
 [E] Affan Dede gözü hırs ve paradan başka bir şey görmeyen, çocukluğunu hiç uğruna feda eden biridir.

- [K] Şiirde kahramanın çocukluğunu satan kişidir.
- [K] Çocukluğu satan bir dededir. Bana ise hastalık anında bahşedilen şifayı ifade etmektedir.
- [E] Çocuğa hayatını para karşılığında veren kişidir.
- [E] Affan Dede şiirde çocukluk satan bir kişidir. Bana göre zamanı ifade etmektedir.
- [K] Affan Dede anlatılan kişiye çocukluğunu satıp ona hayat ışığı, umudu, mutluluğu veren, çocukluğuna dönmelerini sağlayan kişidir.
- [E] Gözünü para ve hırs bürümüş kişidir.
- [K] Affan Dede şiirde çocukluğunu satan kişidir.
- [K] Affan Dede şiirde hayal ürünü bir kişiyi temsil etmektedir. Sanki bir esnafmış gibi şaire çocukluğunu sattığından söz edilmiştir.
- [E] Affan Dede çocukluğunu satarak kahramanımızın özgürleşmesini sağlayan kişidir.
- [K] Şiirde anlatılan çocuğun, çocukluğunu sattığı dededir.
- [K] Affan Dede insanların çocukluğunu satan bir kişi olarak belirtilmiştir.
- [K] Affan Dede şiirde şairin hayallerini satın aldığı kişi olarak ifade edilmektedir.
- [K] Affan Dede şaire çocukluğunu veren kişidir.
- [E] Affan Dede çocuğun çocukluğunu geri veren, onun büyümesini, kim olduğunu unutturan kişidir.
- [E] Affan Dede'nin şiirde yaşlılığı satın aldığı ifade ediliyor.
- [E] Şiirde yaşlılığı satın aldığı iddia edilen kişidir.
- [K] Affan Dede çocuğa mutluluk veren kişi olarak anlatılmıştır.

c) Seyyar satıcı, bakkal, vb.

- [E] Affan Dede horoz şekeri satan bir seyyar satıcı veya bakkaldır.
- [K] Çocukluğunu Affan Dede'den satın aldığını söylüyor. Şair Affan Dede'den çocukluğunu hatırlatan şeyler satın almış olabilir.
- [E] Affan Dede çocukları eğlendiren aletler getiren ve yiyecekler satan bir kişidir.
- [K] Affan Dede horoz şekeri satıcısıdır.
- [E] Affan Dede şiirde bakkal görevindedir.
- [E] Affan Dede bir bakkaldır.
- [E] Affan Dede oyuncak satıcısıdır.
- [K] Affan Dede bir sinemacıdır.
- [E] Affan Dede bir satıcıdır.
- [E] Şairin çocukluğunda kendisinden sürekli horoz şekeri aldığı seyyar bir satıcı olabilir.

d) Yazarın kendisidir

- [E] Affan Dede şiirde anlatıcının yaşlı halidir.
- [K] Affan Dede şiirdeki yaşlı kişinin kendisidir.
- [E] Affan Dede yazarın hayali bir unsur olarak verdiği bir şahıs, ondan çocukluğunu satın almak istemektedir. Belki de Affan Dede kendisidir.
- [K] Affan Dede şairin çocukluğundan sonraki hayatı, yaşları olabilir.

e) Zaman

- [E] Affan Dede ile zaman kastedilmiş olabilir.
- [E] Affan Dede zamandır. Şiirde zamanı ifade etmektedir.
- [K] Affan Dede yaşlı bir adam, zaman kavramı içerisinde gizlenmiş bir yazar ancak bir şeyden feragat ederek çocukluğunu satın alıyor.

[K] Affan Dede şairin çocukluğunu, hayallerini, yaşama sevincini elinden alan zamanı ifade eder.

[K] Affan Dede adlı kişi yaşamı veya zamanı ifade ediyor olabilir.

[K] Affan Dede şiirde bence zaman anlamında kullanılmıştır.

f) Diğer

[E] Affan Dede ideal kişidir, kendisine ulaşılacak istenen kişidir.

[E] Affan Dede çocukların sevdiği bir karakterdir.

[K] Affan Dede çocukluğunu vermesi açısından bir Tanrı olabilir.

[K] Affan Dede affedici kişi anlamındadır. Çocukluğunu satan kişidir yani Rab'dır.

[K] Kendi kişiliği olmayan, kendini bulmaya çalışan biridir.

[K] Affan Dede rahat yaşamın, hür yaşamın sağlanabilmesi için kurulan bir simgedir.

[K] Yaşlanmak istemeyen bir kişinin Affan Dede'den çocukluğunu alması anlatılmaktadır.

[E] Affan Dede uyarıcı niteliğindedir.

[K] Affan Dede toplumun çocukluğunu yaşamasına engel olan biridir.

[K] Affan Dede burada özgürlüğü temsil etmektedir.

[E] Affan Dede dünyadaki tüm çocukların sahibidir.

[K] Affan Dede bir yaşamdır.